

*Н.В.Гишка,
асистент Кременецького
обласного гуманітарно-
педагогічного інституту
ім.Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОНАВЧАЛЬНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

У даній статті міститься інформація про проблему формування умінь навчальної діяльності, що відповідають віковому розвитку школярів. Розкривається суть поняття, які ж уміння та навички формуються у молодших школярів.

Ключові слова. Види умінь, навички, навчально – виховний процес, учні, навчання, обізнаність, покращення, оптимізація тощо.

В даній статті содержится інформація о проблеме формирования умений образовательной деятельности школьников. Раскрывается понятие о умениях та навички формирования у младших школьников.

Ключевые слова: ученики, учеба, виды умений, начальновоспитательный процесс.

This article includes the information about the problem of formation of abilities of the educational activity, which depend on schoolchildren's age – related development. It is uncovered the essence of the concept which the abilities and habits are formed in junior schoolchildren.

Key words: the kinds of abilities, habits, educational process, pupils, tutoring, enlightenment, optimization, etc.

Швидкість соціальних і технологічних змін у навколишньому середовищі, прискорене нагромадження інформаційних ресурсів та засобів навчання, які стають доступними більшості людей планети, мобільність населення зумовлюють переосмислення функцій і результатів загальної середньої освіти. Сучасне інформаційне суспільство ставить перед школою завдання формувати в учнів бажання і вміння вчитися, використовувати різні джерела інформації, застосовувати одержані знання для творчого вирішення проблеми [2].

Аналіз літератури свідчить, що проблема формування загальнонавчальних умінь і навичок була предметом вивчення багатьох педагогів і психологів. Теоретичні основи формування в учнів початкових класів умінь і навичок розкриті в працях Ю.К.Бабанського, І.Я.Лернер, О.Я.Савченко, Н.С.Лощкарьової, В.Ф.Паламарчук, І.Д.Бурковою та ін.

Мета нашої статті – охарактеризувати погляди педагогів минулого та сьогодення на проблему формування загальнонавчальних умінь та навичок.

Нами проаналізовано суть і зміст поняття «уміння» і «навичка». Перше із зазначених понять визначаємо як способи діяльності, що мають осмислений характер і забезпечують результат оволодіння новою дією (або способом діяльності), яка базується на певному знанні та використанні його у процесі вирішення певних завдань.

За ступенем складності виділяють просте і складне вміння. Просте вміння – це можливість застосовувати отримані знання на практиці. Це перший крок, тільки подальші тренування, практичні дії приводять до більш високого ступеня – до формування навичок. Отже, складне вміння виробляється на основі знань, простих умінь і навичок, як правило, шляхом тренувань, вправ, практичного виконання різних завдань. Воно не дає можливості виконувати складні дії, що потребують особливого контролю свідомості, але на відміну від знань, простих умінь та навичок, має комплексну структуру, що дає змогу творчо застосувати знання та навички у практичній діяльності відповідно до обставин. За змістом уміння можна класифікувати так:

1. Інтелектуальні (здатність слухати, читати й розуміти, висловлювати свої думки, планувати роботу, вирішувати розумові завдання тощо).
2. Технічні (здатність оформляти різні документи, формулювати вимоги або відповідь тощо).
3. Практичні (вміння діяти згідно з планом, організовувати своїх працівників на виконання доведеного завдання тощо).

Процес формування умінь та їх якість (стійкість, швидкість, безпомилкове виконання різних дій) залежить від змісту навчального матеріалу, індивідуально-психічних особливостей працівників, педагогічної майстерності педагога, навчально-матеріальної бази тощо.

Таким чином, уміння можна розглядати як більш високий, творчий рівень розвитку загальнонавчальних умінь. На наш погляд, вміннями варто вважати такі якості та властивості особистості: вміння бачити суперечності, формулювати проблему, ставити мету й завдання дослідження, висувати гіпотезу дослідження, вибирати й використовувати методи дослідження, збирати й аналізувати

інформацію, самостійно планувати діяльність за етапами, апробувати гіпотезу, обґрунтовувати власну точку зору, оцінювати власну діяльність.

Автоматизовані вміння набувають характеру навичок. Навичка – це автоматична дія, сформована цілеспрямованими вправами і виконується легко та вільно. Навичка формується на базі знань та простих умінь шляхом вправ. При цьому необхідно спиратися на усвідомлення учнем мети конкретної вправи, інакше вони можуть перетворитися на муштру. У свою чергу, польський письменник і лікар Януш Корчак (1878-1942) зазначив, що все досягнуте дресируванням, натиском, насильством, є немічним, неправильним і ненадійним.

Виокремлюють такі види навичок:

1. Сенсорні (перцептивні, почуттєві) – здатність автоматично аналізувати сигнали, які надходять із навколишнього середовища (наприклад бачити, чути).
2. Розумові – (інтелектуальні) здатність автоматично вирішувати розумові операції, що мали місце раніше.
3. Рухомі – автоматизована дія на зовнішній об'єкт за допомогою рухів з метою його перетворення, яке здійснювалося раніше не один раз(наприклад кататися на лижах) [1].

Високий рівень оволодіння знаннями та навичками, творче застосування їх у практиці визначається як уміння. А. Дістерверг писав, що із знаннями повинно бути обов'язково пов'язане вміння – сумне явище, коли голова учня наповнена великою або малою кількістю знань, але він не навчався їх застосовувати, отже, про нього доведеться сказати: хоча він дещо знає, але нічого не вміє".

У дидактиці є різні класифікації загальнонавчальних умінь та навичок.

Зокрема, Н.Є.Лошкарьова виділяє чотири групи умінь: організаційні, інтелектуальні, інформаційні, комунікативні.

До першої групи належать уміння і навички: наукової організації праці (уміння підготуватись до сприймання матеріалу, працювати в потрібному темпі, застосовувати правила навчальної роботи, створювати необхідні умови для праці тощо).

Друга група включає такі: уміння мислительні, мнемічні, перцептивні, імажинативні тощо.

Третя група – це інформаційні вміння, тобто всі прийоми роботи з інформацією. У цій групі важливу роль відіграють читацькі вміння.

Четверта група передбачає вміння спілкуватися різними способами [2].

Ю.К.Бабанський виокремлює такі групи загальнонавчальних умінь і навичок:

- 1) навчально-організаційні;
- 2) навчально-інформаційні;
- 3) навчально-інтелектуальні [3].

У свою чергу, О.Я.Савченко виділяє такі групи загальнонавчальних умінь і навичок: організаційні, загальнонавчальні, загальнопізнавальні, контрольні-оцінні. Названі види загальнонавчальних умінь та навичок формуються протягом усієї початкової школи, функціонують у системі міжпредметних зв'язків [4].

Розглядаючи питання про сучасні освітні технології, Д.Г.Левітес виділяє такі вміння: організаційно-практичні; інтелектуальні, дослідницькі, комунікативні [1].

Л.М.Фрідман у роботі «Формування в учнів загальнонавчальних умінь» підкреслював, що вміння можуть бути вузькопредметними (специфічними для даного навчального предмета) або загальнопредметними [1].

Загальнонавчальні вміння – дуже чутливий індикатор інтелектуального розвитку, тому увага до них – один з важелів успіху в закладах нового типу. У новій школі мають бути створені максимально сприятливі умови для прояву та розвитку умінь і навичок дитини, для її повноцінного життя на кожному з вікових етапів, для її самовизначення.

Висновки. Таким чином, теоретичний аналіз досліджень свідчить, що проблема формування загальнонавчальних умінь та навичок виникла давно і є предметом дослідження різних наук. Всі можливі прояви взаємодії, що виокремлюються у філософії, соціології, психології та інших науках, виявляються в педагогічній сфері, і саме ця багатоманітність підходів забезпечує не лише актуальність даного предмета дослідження для сьогодення, але й відкриває потенційні можливості взаємодії для розвитку педагогічної науки та практики.

Список використаних джерел

1. Арделян О.В. Формування загальнопізнавальних умінь і навичок як елемент інтеграції освіти в початкових класах / О.В. Арделян // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – Випуск XV. – Херсон, 2000. – С.194-200.
2. Дидактичні аспекти альтернативної освіти. – Київ: Освіта, 1993. – 78с.
3. Савченко О.Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти / Олександра Яківна Савченко // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг.ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – С34-46.
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / Олександра Яківна Савченко. – К.: Генеза, 2002. – 367с.

*А. П.Крупский, к.психол.н.,
Ю.М.Стасюк,
Днепропетровский
национальный университет
им. О.Гончара*

**КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК
НЕОБХОДИМЫЙ ЭЛЕМЕНТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
КУЛЬТУРЫ МЕНЕДЖЕРА**

Стаття присвячена проблемі комунікативної компетентності в контексті формування професійної культури студентів-менеджерів у ВНЗ. Наведено вимоги до менеджера XXI в., вимоги до його комунікативних знань, умінь і навичок. Представлені вихідні посилки для формування комунікативних ЗУНів та очікувані у наслідку пропонованих дій результати.

Ключові слова: навчання у ВНЗ, професійна культура, комунікативна компетентність, комунікативні знання, уміння та навички, комунікативні взаємодія

Статья посвящена проблеме коммуникативной компетентности в контексте формирования профессиональной культуры студентов-менеджеров в ВУЗе. Приведены требования к менеджеру XXI в., требования к его коммуникативным знаниям, умениям и навыкам. Представлены исходные посыпки для формирования коммуникативных ЗУНов и ожидаемые в следствии предлагаемых действий результаты.